RABHADH

Ní mór duit an Páipéar Ceisteanna seo a chur ar ais le do leabha(i)r freagraí ag deireadh an Scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh d'Uimhir Scrúdaithe anseo ⇒

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2003

DÉ CÉADAOIN, 18 MEITHEAMH 2003, MAIDIN 9.30 – 12.00

EACNAMAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL

(400 Marc)

Freagair **sé** cheist i Roinn A agus **ceithre** cheist i Roinn B. Tabharfar creidiúint ar fhreagraí soiléire gonta agus ar chur i láthair slachtmhar an ábhair.

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna a chuirtear ar fáil.

ROINN B (300 marc)

Ceithre cheist le freagairt s(n)a leabha(i)r freagraí agat.
Tá na ceisteanna uile ar aon mharc (75 marc).
Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

CUIMHNIGH GO GCAITHFIDH TÚ AN PÁIPÉAR CEISTEANNA SEO A CHUR AR AIS LE DO LEABHA(I)R FREAGRAÍ INA MBEIDH NA FREAGRAÍ AR CHEISTEANNA I ROINN B.

ROINN A (100 Marc)

Freagair **<u>sé</u>** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra seo a leanas, sna spásanna a chuirtear ar fáil.

1. Sainmhínigh **<u>cáin chúl-chéimnitheach</u>** agus luaigh **DHÁ** shampla den chineál seo cánach.

Sainmhíniú: ______________________________

____

Sampla 1: ______________________________

Sampla 2: ______________________________

(16 marc)

2. Luaigh **CEITHRE <u>aidhm eacnamaíoch</u>** rialtais.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(iv) ______________________________

(16 marc)

3. Sainmhínigh **<u>Beartas Airgeadaíochta</u>**. Luaigh **DHÁ** bheart a úsáideann Banc Ceannais na hEorpa chun beartas airgeadaíochta a chur i bhfeidhm laistigh de thíortha an euro-zóin.

Sainmhíniú: ______________________________

____

Beart 1: ______________________________

Beart 2: ______________________________

(16 marc)

4. Sainmhínigh an téarma **'Comhardú na nÍocaíochtaí ar Chuntas Caipitil'**. Luaigh **DHÁ** shampla de mhíreanna a d'fhéadfadh a bheith ann.

Sainmhíniú: ______________________________

____

Sampla 1: ______________________________

Sampla 2: ______________________________

(16 marc)

5. Luaigh **TRÍ** chúis eacnamaíochta a bhfuil tábhacht le fiontraithe i bhforbairt gheilleagair.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(16 marc)

6. Agus úsáid á baint agat as an léaráid, mínigh an chaoi a bhféadfaidh tionchar a bheith ag ioncaim arda tomhaltóirí (tosca eile gan athrú) ar chuar an éilimh i margadh na bhfón póca in Éirinn.

<u>Léaráid</u>

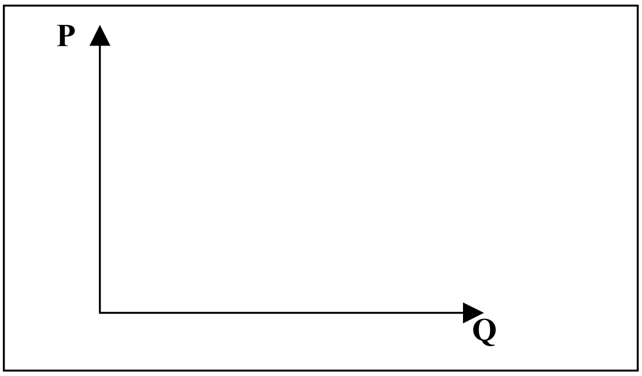

<u>Míniú</u>

____

____

____

____

____

____

(17 marc)

7. Luaigh **CEITHRE** bhonn tuisceana eacnamaíocha a úsáidtear chun anailís a dhéanamh ar iompraíocht tomhaltóirí.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(iv) ______________________________

(17 marc)

8. Sainmhínigh **<u>sochair shóisialta</u>** agus luaigh **DHÁ** shampla de shochair shóisialta a d'féadfadh teacht as an íocaíocht a dhéanann Rialtas na hÉireann ar tháillí mac léinn i dtromlach na gcoláistí tríú leibhéal in Éirinn.

Sainmhíniú: ______________________________

____

Sochar sóisialta 1: ______________________________

Sochar sóisialta 2: ______________________________

(17 marc)

9. Tá gnólacht ag iarraidh breis oibrithe a mhealladh. Ní mór don ghnólacht, chun líon na bhfostaithe a mhéadú ó 7 go 8, a ráta pá seachtainiúil a mhéadú ó €250 go €300 do gach oibrí. Déan **costas imeallach saothair** an ghnólachta a ríomh. Taispeáin do chuid oibríochtaí.

____

____

____

____

(17 marc)

Cuimhnigh go gcaithfidh tú an páipéar ceisteanna seo a chur ar ais le do leabha(i)r freagraí ina mbeidh na freagraí ar cheisteanna i Roinn B.

ROINN B (300 Marc)

Freagair **CEITHRE** cheist i do leabha(i)r freagraí.
Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc (75 marc).
Tabhair faoi deara na fo-ranna sna ceisteanna.

1. **(a)** Rianaigh **TRÍ** phríomhghné a bhaineann le margadh olagaplach agus luaigh sampla **AMHÁIN** de mhargadh olagaplach in Éirinn.

(20 marc)

(b) Agus léaráid shoiléir lipéadaithe **AMHÁIN** mar chúnamh agat:

(i) Mínigh an chruth a bheadh ar chuar an éilimh ag gnólacht in olagaplacht.
(ii) Mínigh an ghaolmhaireacht atá idir an gcuar éilimh seo agus cuar ioncam imeallach an ghnólachta.
(iii) Mínigh riocht chothromaíocht fhadtéarmach an ghnólachta seo.

(40 marc)

(c) Mínigh **TRÍ** mhodh a bhféadfaidh gnólachtaí i margaí olagaplacha dul i mbun comhcheilge le chéile.

(15 marc)

[75 marc]

2. **(a)** Sainmhínigh **(i)** *praghasleaisteachas an éilimh* agus **(ii)** *trasleaisteachas an éilimh.*
I **ngach** cás, luaigh an fhoirmle lena dtomhastar é.

(20 marc)

(b) Nuair is é €27 an praghas ar Earra X, is é an cainníocht a éilítear d'Earra Y ná 1,200 aonad. Nuair a thiteann praghas Earra X go €23 (luach Earra Y gan athrú) titeann an chainníocht a éilítear d'Earra Y go dtí 800 aonad.

(i) Ag úsáid foirmle *trasleaisteachais an éilimh*, déan trasleaisteachas an éilimh ar Earra Y a ríomh. Taispeáin do chuid oibríochtaí ar fad.

(ii) An ionadach nó comhlántach d'Earra X é Earra Y? Mínigh do rogha.

(25 marc)

(c) Tá praghasleaisteachais an éilimh seo a leanas ag gnólacht ar dhá earra, Earra X agus Earra Y.

Earra X ….. 2.0 Earra Y ….. 0.5

Cad iad na hathruithe, más ann dóibh, ba chóir don ghnólacht a dhéanamh ar phraghas díolacháin gach ceann de na hearraí chun an t-ioncam iomlán a mhéadú? Mínigh do fhreaga.

(30 marc)

[75 marc]

3. **(a)** **(i)** Luaigh agus mínigh **CEITHRE** thoisc a mbíonn tionchar acu ar sceideal éilimh tomhaltóra, seachas praghas an earra féin.

(ii) Mínigh an réasúnaíocht eacnamaíoch atá mar bhonn leis an tuiscint go bhfuil cuar éilimh duine ar ghnáthearra ag claonadh anuas.

(30 marc)

(b) Ní mór d'earra tréithe áirithe a bheith aige chun go mbreathnófaí air mar earra eacnamaíoch. Luaigh agus mínigh **TRÍ** thréith díobh seo.

(20 marc)

(c) Caitheann tomhaltóir ioncam iomlán ar dhá earra, Earra A agus Earra B. Gnáthearraí iad an dá earra ach ní earraí comhlántacha iad. Déantar praghas Earra A a laghdú agus fágtar praghas Earra B gan athrú. Leanann an tomhaltóir air ag caitheamh a chuid ioncaim ar fad ar an dá earra.

Déan idirdhealú idir **iarmhairt ó ionadú** agus **éifeacht ioncaim** an íslithe ar phraghas Earra A.

(25 marc)

[75 marc]

4. **(a)** Sainmhínigh **gach ceann** díobh seo a leanas:

(i) Praghas soláthair de thoisc táirgeachta.
(ii) Tuillimh aistrithe.
(iii) Cíos eacnamaíoch.

(20 marc)

(b) Tá **Táirgiúlacht Theorannach Ioncaim an tSaothair** (MRP) ar cheann de na príomhthosca a bhfuil tionchar aige ar an éileamh saothair ag gnólacht áirithe.

(i) Mínigh an bhrí atá leis an téarma folínithe.
(ii) Pléigh na tosca, seachas an MRP, a bhfuil tionchar acu ar an éileamh saothair ag gnólacht áirithe.

(30 marc)

(c) Léiríonn an léaráid thíos cuar an tsoláthair saothair do ghnólacht áirithe.

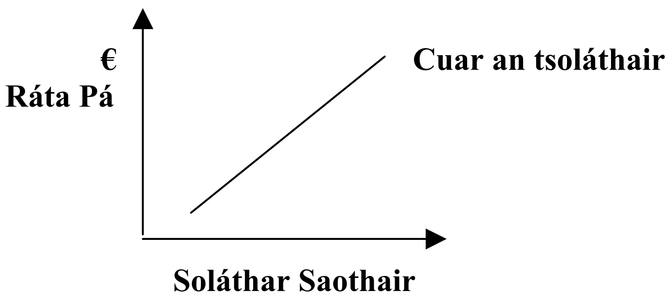

Mínigh an t-éifeacht a d'fhéadfadh a bheith ag gach ceann díobh seo a leanas ar an gcuar soláthair seo. Léirigh gach freagra le cúnamh léaráide.

(i) Roghnaíonn na hoibrithe breis ama a thabhairt i mbun chaitheamh aimsire.

(ii) Socraíonn ceardchumann na n-oibrithe ráta íosphá.

(25 marc)

[75 marc]

5. **(a)** Pléigh na bealaí a bhféadfaidh airgead cabhrú le geilleagar socair a reachtáil.

(20 marc)

(b) Mínigh na héifeachtaí dóchúla eacnamaíochta i gcás:

(i) go bhfásann soláthar an airgid **níos tapúla** ná táirgeacht earraí agus seirbhísí sa tír

(ii) go bhfásann soláthar an airgid **níos moille** ná táirgeacht earraí agus seirbhísí sa tír.

(20 marc)

(c) **(i)** Mínigh an bhrí atá leis an téarma **boilsciú praghsanna**.

(ii) Ainmnigh an príomhinnéacs a úsáidtear chun boilsciú praghsanna a thomhas i ngeilleagar na hÉireann.

(iii) Rianaigh na torthaí eacnamaíochta a thiochfadh as ardú ar an ráta boilscithe praghsanna in Éirinn.

(35 marc)

[75 marc]

6. **(a)** Mínigh na téarmaí seo a leanas agus taispeáin an ghaolmhaireacht atá idir an dá cheann:

(i) Olltáirgeacht Intíre ag Costas Tosca
(ii) Olltáirgeacht Náisiúnta ag Praghsanna Margaidh.

(20 marc)

(b) Rianaigh na héifeachtaí a d'fhéadfadh a bheith ag gach ceann díobh seo a leanas ar leibhéal an OTN (GNP) ag Praghsanna Margaidh.

(i) **ARDÚ** ar leibhéal ginearálta CBL (VAT)
(ii) **ÍSLIÚ** ar fhóirdheontais do cheannaitheoirí tithe den chéad uair.

Mínigh do fhreagra i ngach cás.

(20 marc)

(c) Pléigh na torthaí eacnamaíochta dearfacha **agus** diúltacha a bheadh ar gheilleagar na hÉireann de bharr ísliú ar an leibhéal fáis eacnamaíoch (OTN).

(35 marc)

[75 marc]

7. **(a)** Pléigh na héifeachtaí eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ar gheilleagar na hÉireann de bharr an ardú ar dhaonra na hÉireann le tamall anuas.

(25 marc)

(b) Rianaigh na héifeachtaí a d'fhéadfadh a bheith ag ardú ar an leibhéal dífhostaíochta in Éirinn ar:

(i) Airgeadas reatha an Rialtais.
(ii) Comhardú na nÍocaíochtaí (Cuntas Reatha).
(iii) Boilsciú Praghsanna.

(20 marc)

(c) Tháinig inimirce i réim in áit na leibhéal ard eisimirce le linn tréimhse an 'Tíogair Cheiltigh'.

(i) Pléigh **TRÍ** chúis ar athraigh an claonadh ón eisimirce go dtí an inimirce in Éirinn.

(ii) Pléigh torthaí eacnamaíocha (dearfacha **agus** diúltacha) do thír ina bhfuil an inimirce ag méadú.

(30 marc)

[75 marc]

8. **(a)** Mínigh an chaoi a gcothaíonn speisialtóireacht agus roinnt an tsaothair an domhandú/trádáil idirnáisiúnta.

(20 marc)

(b) Tá sé d'aidhm ag an Eagraíocht Trádála Domhanda (WTO) bacainní trádála idir tíortha a laghdú.

(i) Rianaigh **TRÍ** bhuntáiste eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag baint le saorthrádáil.

(ii) Mínigh **TRÍ** chúis eacnamaíocha a bheadh ag tír chun bacainní a chur i bhfeidhm ar mhaithe le srianta a chur ar thrádáil.

(iii) Luaigh agus mínigh **DHÁ** mhodh chun srian a chur ar shaorthrádáil.

(35 marc)

(c) Mhínigh Adam Smith, údar *'The Wealth of Nations'* (1776) na cúiseanna agus na buntáistí a bhaineann le saorthrádáil.

Rianaigh **CEITHRE** réimse eile inar chuir sé leis an smaointeoireacht i gcúrsaí eacnamaíochta.

(20 marc)

[75 marc]

Cuimhnigh go gcaithfidh tú an páipéar ceisteanna seo a chur ar ais le do leabha(i)r freagraí ina mbeidh na freagraí ar cheisteanna i Roinn B.